

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 14.7.2008
COM(2008) 451 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE

**a költségvetési hatóságnak az általános költségvetés által fedezett garanciákról
2007. december 31-i állapot**

{SEC(2008) 2249}

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés és a fedezett műveletek fajtái	3
2.	Új jogalapok	3
3.	A 2007. június 30-án kelt, legutóbbi jelentés óta történt események	4
4.	A költségvetésből fedezett kockázatok adatai.....	4
4.1.	A kockázat fogalma	4
4.2.	Tagállamokkal kapcsolatos kockázatok.....	5
4.3.	Harmadik országokkal kapcsolatos kockázatok.....	6
4.4.	A költségvetés által viselt teljes kockázat.....	7
4.5.	A kockázat alakulása.....	7
5.	Fizetési késedelem, a költségvetési garanciák aktiválása és hátralékok.....	8
5.1.	Kifizetések készpénzforrásokból	8
5.2.	Kifizetések a költségvetésből.....	9
5.3.	A külső finanszírozást szolgáló garanciaalap aktiválása	9
6.	A külső finanszírozást szolgáló garanciaalap	9
6.1.	Behajtott összegek.....	9
6.2.	Eszközök	9
6.3.	Célösszeg	9
7.	Kockázatértékelés: A legfontosabb közösségi hitelműveletekben kedvezményezettként részt vevő harmadik országok gazdasági és pénzügyi helyzete	10
7.1.	Bevezetés	10
7.2.	Tagjelölt országok.....	10
7.3.	Potenciális tagjelölt országok.....	11
7.4.	Új Független Államok.....	11
7.5.	A tagállamok közé nem tartozó egyéb országok.....	12
7.5.1.	Mediterrán országok.....	12
7.5.2.	Dél-amerikai országok	14
7.5.3.	Dél-Afrika	15

1. BEVEZETÉS ÉS A FEDEZETT MŰVELETEK FAJTÁI

A beszámoló benyújtására a költségvetési rendelet 130. cikke értelmében kerül sor, amely előírja, hogy a Bizottság *évente kétszer számoljon be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a költségvetési garanciákról és a vonatkozó kockázatokról*¹. Egy bizottsági szolgálati munkadokumentum egészíti ki, amelyben egy sor részletes táblázat és a jelentéshez fűzött magyarázó megjegyzés található (a továbbiakban: „melléklet”)².

Az Európai Unió költségvetésével („költségvetés”) fedezett kockázatok az alábbi két kategóriába sorolható hitelezési és garanciaműveletekből adódnak: olyan hitelek, amelyeket az Európai Közösségek makrogazdasági célokra nyújtottak, vagyis harmadik országok részére nyújtott makroszintű pénzügyi támogatásokból („MPT”), valamint mikrogazdasági célra nyújtott hitelek, elsősorban az Európai Beruházási Bank („EBB”) külső finanszírozása³. Ilyen műveletekre 1994. óta nyújt fedezetet a külső finanszírozást szolgáló garanciaalap (a továbbiakban: „alap”)⁴, amelyet többek között a harmadik országokban végzett hitelezési műveletekre nyújtott költségvetési garanciák aktiválásából eredő költségvetési hatás korlátozása céljából hoztak létre. Amennyiben az alap forrásai nem elegendők, a költségvetésből egészítik ki őket.

Az alapot létrehozó, 1994-ben elfogadott tanácsi rendeletet (a továbbiakban: a garanciaalap-rendelet⁵) első ízben 1999-ben módosították. A tanácsi rendelet második, a Tanács által 2004-ben elfogadott módosítása óta az alap által nyújtott fedezetet visszavonják, ha a harmadik ország tagállammá válik. A költségvetés a tagállamoknak nyújtott közösségi hitelekre vagy garantált hitelekre közvetlen fedezetet nyújt.

2. ÚJ JOGALAPOK

A Közösségen kívüli projektekhez nyújtott hitelek és hitelgaranciák veszteségeinek fedezésére az Európai Beruházási Banknak nyújtott megújított közösségi garanciáról szóló 2006. évi tanácsi határozat⁶ (az EBB külső mandátuma a 2007–2013 közötti időszakra, a továbbiakban: „új általános mandátum”) keretében a Bizottság és az EBB 2007 augusztusában garanciaszerződést és visszatérítési megállapodást⁷ írtak alá, amely meghatározta a közösségi garanciával, illetve a garancia aktiválása utáni követelések visszafizetésével kapcsolatos részletes szabályokat és eljárásokat. A garanciaszerződés az EBB 2007. április 17. – az új

¹ A költségvetés által 2007. június 30-án fedezett garanciákról szóló előző jelentés a COM(2008)2 jelentésből, és az ezt kísérő SEC(2008)18 munkadokumentumból áll.

² SEC(2008)[...].

³ Az EBB mandátumaira vonatkozó számadatok a melléklet A1. táblázatában, a jogalapokra tett hivatkozások pedig az A4. táblázatban találhatóak.

⁴ Az alapról szóló legfrissebb jelentést lásd: „Átfogó jelentés a Garanciaalap működéséről”, COM(2006)695, és a csatolt munkadokumentum: SEC(2006)1460.

⁵ Az 1999. május 25-i 1149/1999/EK, Euratom tanácsi rendelettel (HL L 139., 1999.6.2., 1. o.), a 2004. december 22-i 2273/2004/EK, Euratom tanácsi rendelettel (H L 396., 2004.12.31., 28. o.) és a 2007. január 30-i 89/2007/EK, Euratom tanácsi rendelettel (HL L 22., 2007.1.31., 1. o.) módosított, a külső fellépésekre vonatkozó garanciaalap létrehozásáról szóló 1994. október 31-i 2728/94/EK, Euratom tanácsi rendelet, HL L 293., 1994.11.12., 1. o.

⁶ A Tanács 2006/1016/EK határozata (2006. december 19.), HL L 414., 2006.12.30., 95.o.

⁷ C/2007/3592

általános mandátum EBB kormányzótanácsi jóváhagyása – után aláírt finanszírozási műveleteit fedezi.

A harmadik országoknak nyújtott makroszintű pénzügyi támogatás tekintetében a Tanács 2007. december 10-én új határozatot fogadott el a Libanonnak nyújtandó makrogazdasági pénzügyi támogatásról⁸.

3. A 2007. JÚNIUS 30-ÁN KELT, LEGUTÓBBI JELENTÉS ÓTA TÖRTÉNT ESEMÉNYEK

Jóváhagyták a Libanonnak nyújtott MPT-hitelről szóló tanácsi határozatot. 2007 második félévében nem történt kifizetés az MPT és az Euratom-hitelek keretében.

Amint a fenti 2. szakasz utal rá, az EBB-vel aláírt új garancia megállapodás fedezi a 2007. április 17-ét követő finanszírozási műveleteket. 2007. december 31-éig az EBB összesen 3165 millió EUR értékű EBB-finanszírozási műveletről szóló szerződést írt alá, ebből 1 267 millió EUR a 2007. július 31-én lejárt általános mandátum⁹ körébe tartozott, 1 898 millió EUR pedig az új általános mandátum körébe.

4. A KÖLTSÉGVETÉSBŐL FEDEZETT KOCKÁZATOK ADATAI

4.1. A kockázat fogalma

A költségvetés által viselt kockázatok a garantált műveletek tekintetében kinn levő tőke és kamat összegéből adódnak.

A vissza nem fizetett műveletekre harmadik országokkal kapcsolatban az alap nyújt fedezetet (2007. december 31-én a teljes garantált kinn levő összeg 72%-a), tagállamok érintettsége esetén közvetlenül a költségvetés (a tagállambeli projektekre vagy azok érdekében folyósított hitelek teszik ki a teljes garantált kinn levő összeg maradék 28%-át). A tagállamokkal kapcsolatos garantált hitelek nagy aránya a nemrég lezajlott bővítésekkel magyarázható. A garanciaalap-rendelet 1. cikkének harmadik bekezdése értelmében ha egy ország tagállammá válik, attól az időponttól a hitelek kockázatát az alap helyett a költségvetés viseli.

E jelentés céljaira a költségvetés által (közvetlenül vagy az alapon keresztül közvetve) viselt kockázat értékelésére két módszer használható:

- - Az érintett műveletek tekintetében egy adott napon kinn levő teljes tőke kiszámítása, beleértve a felhalmozott kamatot is. E módszer megadja a költségvetés által egy adott napon viselt kockázat szintjét.
- A „költségvetés által viselt éves kockázat”-ként meghatározott költségvetési megközelítés annak a maximális összegnek a kiszámításán alapszik, amelyet a Közösségnek egy adott pénzügyi évben ki kellene fizetnie, ha valamennyi garantált hitel visszafizetése elmaradna¹⁰.

⁸ A Tanács 2007/860/EK határozata (2007. december 10.), HL L 337., 2007.12.21., 111.o.

⁹ Az általános mandátumról a 2000–2006 közötti pénzügyi terv keretében döntöttek, lásd az 1999. december 22-i 2000/24/EK módosított tanácsi határozatot, HL L 9., 2000.1.13., 24. o. (a továbbiakban: „előző általános mandátum”).

¹⁰ E számítás céljára a fizetési késedelemmel érintett hiteleknek nem a teljes összegét, hanem csak az esedékes törlesztőrészeket veszi figyelembe (lásd még a melléklet 1. szakaszát).

1. táblázat: Összes kinn levő, fedezett összeg 2007. december 31-én, millió EUR

	Kinn levő tőke	Kamatok	Összesen	%
<u>Tagállamok*</u>				
MPT	253	2	255	1%
Euratom	435	7	442	3%
EBB	4 060	38	4 098	24%
<u>Tagállamok, részösszeg*</u>	4 748	48	4 795	28%
<u>Harmadik országok</u>				
MPT	534	7	540	3%
Euratom	39	1	40	<1%
EBB	11 729	118	11 848	69%
<u>Tagállamok, részösszeg</u>	12 302	126	12 428	72%
Összesen	17 050	173	17 223	100%

* E kockázatot közvetlenül a költségvetés fedezi, és beleértendő a Bulgáriával és Romániával kapcsolatos kockázat is, mivel ezek az országok 2007. január 1-jétől az EU tagállamai.

A melléklet A1., A2., A3. és A4. táblázata további részletekkel szolgál ezekről a kinn levő összegekről, különösen a hitelek felső határáról, a folyósított összegekről és a garanciarátákról.

4.2. Tagállamokkal kapcsolatos kockázatok

A tagállamokkal kapcsolatos jelenlegi kockázatok a csatlakozás előtt folyósított hitelekből származnak.

2008-ban a költségvetés a tagállamokkal kapcsolatban 769 millió EUR összegben visel kockázatot, amelybe az Unióhoz 2007. január 1-jén csatlakozott Bulgária és Románia is beletartozik. A 2. táblázatból látható, hogy az említett két állam a kinn levő összeg nagyságát tekintve az első, illetve második helyen áll.

2. táblázat: A tagállamok rangsora a költségvetés által 2008-ban viselt maximális kockázatban való részesedés alapján (millió EUR)

Rangsor	Ország	2008	%
1	Románia	257,5	33,5%
2	Bulgária	158,1	20,6%
3	Lengyelország	89,0	11,6%
4	Cseh Köztársaság	88,8	11,5%
5	Szlovákia	71,7	9,3%
6	Magyarország	38,2	5,0%
7	Szlovénia	30,4	4,0%
8	Ciprus	15,3	2,0%
9	Lettország	8,0	1,0%
10	Litvánia	6,9	0,9%
11	Észtország	4,3	0,6%
12	Málta	0,8	0,1%
	Összesen	768,9	100,0%

A tagállamokkal kapcsolatos kockázatok 2031-ig terjedő futamidővel az utóbbi két bővítésben részt vevő valamennyi tagállamot érintik.

4.3. Harmadik országokkal kapcsolatos kockázatok

2008-ban az alap harmadik országokkal kapcsolatban 1 322 millió EUR maximális kockázatot visel. A teljes kinn levő összeg szerinti rangsor első tíz helyezettje az alábbi táblázatban található. A 2008-ban viselt kockázat 78%-át ezzel a tíz országgal kapcsolatban viselte a Közösség. Gazdasági helyzetük vizsgálatáról és értékeléséről az alábbi 7. szakasz szól.

3. táblázat: A 10 legfontosabb harmadik ország rangsora a költségvetés által 2008-ban viselt maximális kockázatban való részesedés alapján (millió EUR)

Rangsor	Ország	2008	Az összes maximális kockázatban való részesedés
1	Törökország	255,6	19,3%
2	Egyiptom	199,3	15,1%
3	Marokkó	127,1	9,6%
4	Tunézia	121,9	9,2%
5	Brazília	86,1	6,5%
6	Dél-Afrika	84,3	6,4%
7	Szerbia és Montenegró ¹¹	55,0	4,2%
8	Horvátország	38,5	2,9%
9	Bosznia-Hercegovina	30,0	2,3%
10	Szíria	27,9	2,1%
Összesen		1 025,6	77,6%

Az alap 54 ország garantált hiteleire nyújt fedezetet, 2037-ig terjedő futamidővel. Az egyes országokra vonatkozó részletek a melléklet A2. táblázatában találhatóak.

4.4. A költségvetés által viselt teljes kockázat

A költségvetés 2008-ban 2 091 millió EUR értékre nyújt fedezetet, amely az időszak során esedékessé váló összegekből tevődik össze, és 37%-át teszi ki a tagállamokért vállalt kockázat (lásd a melléklet A2. táblázatát).

4.5. A kockázat alakulása

A tagállamokkal kapcsolatos kockázatok a jövőben csökkennek majd, mivel az Euratom, a makroszintű pénzügyi támogatások, illetve az EBB révén a garantált hitelnyújtás keretében nyújtott hiteleket visszafizetik (lásd az A1. ábrát a melléklet 1.3. szakaszában).

¹¹ Ma már Szerb Köztársaság és Montenegrói Köztársaság

A harmadik országoknak nyújtott MPT-hitelekről a Tanács egyedi határozatokat hoz. A Tanács 2007. december 10-i 2007/860/EK határozata értelmében Libanonnak nyújtandó MPT 50 millió EUR hitelből és 30 millió EUR vissza nem térítendő támogatásból tevődik össze. A hitelt 2008-tól kezdve két egyenlő részletben szándékoznak folyósítani.

A tagállamoknak, illetve bizonyos arra jogosult nem tagállamoknak (Orosz Föderáció, Örményország, Ukrajna) nyújtható Euratom-hitelek felső határa 4 milliárd EUR, amelynek mintegy 85%-át már fel is használták. A fennmaradó keret mintegy 600 millió EUR. A 2004-ben Ukrajnával kötött (83 millió USD összeggel egyenértékű euróban teljesítendő hitelről szóló) hatályos K2R4 hitelszerződés alapján eddig már 39 millió EUR folyósítása történt meg, 2008-ban további részletek folyósíthatók.

Az EBB előző általános mandátuma 2007. július 31-én lejárt. A nevezett időpontban a teljes keret maximumértékének összesen mintegy 98%-ára kötöttek szerződéseket (20 060 millió EUR —lásd a melléklet A5. táblázatát). Az EBB előző mandátumai értelmében összesen 7 663 millió EUR folyósítható összeg maradt, amelynek 93%-a az előző általános mandátummal¹² függ össze és e mandátum lejártától számított 10 éven belül folyósítani kell, mivel a Közösség garanciája ennek az időszaknak a végén lejár¹³.

A költségvetés kockázatát befolyásoló legfontosabb jövőbeni tényező az EBB-nek az új általános mandátum alapján nemrégiben nyújtott közösségi garancia lesz. A közösségi garancia az EBB finanszírozási műveleteinek keretében folyósított hitelek és nyújtott garanciák összegének legfeljebb 65%-át fedezheti, amelynek a visszatérített összegekkel csökkentett, de az összes kapcsolódó tétellel növelt felső határa 27 800 millió EUR¹⁴. Az új mandátum keretében 2007-ben 1 898 millió EUR összegre kötöttek szerződést, amelyből 2007 év végéig még 1 820 millió EUR várt folyósításra.

A melléklet 1.3. szakaszában szereplő A2. ábra felvázolja az új általános mandátumot megelőző mandátumok, valamint az új általános mandátum szerinti kifizetések néhány modelljét, mivel ezek a kifizetések jelentős hatást gyakorolnak az alap feltöltésére.

5. FIZETÉSI KÉSEDELEM, A KÖLTSÉGVETÉSI GARANCIÁK AKTIVÁLÁSA ÉS HÁTRALÉKOK

5.1. Kifizetések készpénzforrásokból

A Bizottság azért használja fel készpénzes forrásait, hogy az adós fizetési késedelme esetén elkerülje a hitel-visszafizetés késedelmeit és az ebből eredő költségeket¹⁵.

¹² Lásd a melléklet 1.3. szakaszát.

¹³ Lásd az EK és az EBB között 2005. augusztus 30-án, illetve szeptember 2-án létrejött újramegállapított és módosított garanciaszerződés 1.06. cikkét.

¹⁴ Ez egy fix maximum 25 800 millió EUR alaplimitre és 2 000 millió EUR opcionális mandátumra oszlik, amelyekről a Tanácsnak még döntenie kell.

¹⁵ Lásd a Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló 94/728/EK, Euratom határozat végrehajtásáról szóló, 2000. május 22-i 1150/2000/EK, Euratom módosított tanácsi rendelet 12. cikkét.

5.2. Kifizetések a költségvetésből

A 01 04 01 „Hitelfolyósítási műveletekhez nyújtott európai közösségi garanciák” elnevezésű költségvetési jogcímcsoportból nem használtak fel előirányzatokat, mivel 2007 második felében nem fordult elő fizetési késedelem.

5.3. A külső finanszírozást szolgáló garanciaalap aktiválása

Amennyiben a Közösség által nyújtott vagy garantált hitel kedvezményezettje (harmadik ország) fizetési késedelembe esik, az esedékes összeg kifizetésére az alapból kerül sor, a fizetés esedékességétől számított három hónapon belül¹⁶.

2007 második felében az alapból nem történt lehívás.

A teljes hátralék – azaz az Argentin Köztársaságra kiszabott büntetőkamat – 2007. december 31-én összesen 1 718 493,12 USD összeget tett ki; ebből 1 448 433,44 USD összeget (amelynek EUR-egyenértéke 983 923,27) még nem hajtott be az alap. Mivel a fennmaradó összeg után nem történt lehívás, ez az összeg az EBB-nek jár. A Bizottság és az EBB több alkalommal felhívta az argentin hatóságok figyelmét arra, hogy új EBB-hitelnyújtási műveletek indításához az országban a tartozások teljes körű visszafizetése szükséges.

6. A KÜLSŐ FINANSZÍROZÁST SZOLGÁLÓ GARANCIAALAP

6.1. Behajtott összegek

2007-ben nem történt tartozásbehajtás.

6.2. Eszközök

2007. december 31-én az alap nettó eszközállománya 1 026 515 043,63 EUR összeget tett ki.

6.3. Célösszeg

Az alapnak minden egyes művelet esetében el kell érnie a teljes kinn levő tőkekötelezettség és a felhalmozott kamatok 9%-ában meghatározott szintet (célösszeg). Az alap forrásainak (1 026 515 043,63 EUR) a garanciaalap-rendelet szerinti kinn levő tőkekötelezettségekhez¹⁷ (12 427 584 330,13 EUR) viszonyított aránya 8,26% volt.

2007 végén az alap forrásai elmaradtak a célösszegtől. Azokkal az új feltöltési szabályokkal összhangban, amelyeket a Tanács 2007. január 30-án fogadott el¹⁸, a 91,60 millió EUR céltartalék bekerült a 2009. évi előzetes költségvetési tervezetbe az EBB külső mandátumának a 2006. december 19-i 2006/1016/EK tanácsi határozat¹⁹ szerinti középtávú felülvizsgálata során végzendő külső értékelésre szánt 500 000,00 EUR összeggel együtt.

¹⁶ Bővebben lásd a melléklet 1.4.3. szakaszát.

¹⁷ Felhalmozott kamatokkal növelt érték.

¹⁸ A Tanács 89/2007/EK, Euratom határozata (2007. január 30.), HL L 22., 2007.1.31., 1.o.

¹⁹ HL L 414., 2006.12.30., 102.o.

7. KOCKÁZATÉRTÉKELÉS: A LEGFONTOSABB KÖZÖSSÉGI HITELMŰVELETEKBEN KEDVEZMÉNYEZETTKÉNT RÉSZT VEVŐ HARMADIK ORSZÁGOK GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI HELYZETE

7.1. Bevezetés

A jelentés előző szakaszai mennyiségi szempontból tekintik át a költségvetés által viselt kockázatokat. Emellett azonban minőségileg is értékelni kell a – művelet típusától és a hitelfelvevők minőségétől (lásd a fenti 4.3. szakaszt) függő – kockázatokat. Az országokénti táblázatos kockázatértékelést külön mutatja be a Bizottság szolgálati munkadokumentuma. Az alábbiakban összefoglaljuk a költségvetés számára 2008-ban a legnagyobb éves kockázatot jelentő tíz országról (lásd a fenti 4.3. szakaszt), valamint a Közösség költségvetése számára közvetlen kitettséget jelent országokról készült értékelést.

7.2. Tagjelölt országok

Horvátországban a reál-GDP (bruttó hazai termék) növekedése 2007-ben 5,6%-ra emelkedett, amely meghaladta a 2006. évi 4,8% ütemet. A növekedés elsősorban a magán- és az állami fogyasztás gyorsulásának volt betudható, amely mögött erőteljes, ám lassuló tendenciájú hitelnövekedés, a nyugdíjasoknak teljesített egyszeri kifizetések, illetve választásokat megelőző kampányjellegű kiadások álltak. A beruházások növekedése a 2006. évi 10,9%-tól 6,5%-ra esett vissza, ami a közlekedési hálózat nagy állami beruházásainak fokozatos befejeződését tükrözi. Ugyanakkor a magánberuházások fellendültek, részben az általános üzleti környezet javulásának eredményeképpen. A folyó fizetési mérleg hiánya az előző évi 7,9%-ról 8,6%-ra emelkedett, főként az árukereskedelemben az erőteljes importnak és az exportnövekedés negyedik negyedévi visszaesésének köszönhető nagyobb arányú deficit miatt. Jelentősen emelkedett az országba áramló FDI (külföldi működőtőke-befektetés), amely elérte a GDP 9,1%-át, bőségesen ellensúlyozva a folyó fizetési mérleg hiányát. A bruttó külső adósság tovább növekedett, ennek oka a vállalkozói szektor közvetlen hitelfelvételeinek növekedésében keresendő, miközben az államháztartás és a pénzügyi szektor csökkentette a külfölddel szemben fennálló adósságát. A bruttó külső adósság GDP-hez viszonyított aránya a 2006. év végi 85,5%-ról 2007. év végére 88,9%-ra emelkedett.

Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban jelentős mértékben emelkedett a termelés növekedésének mértéke: a 2006. évi 4%-ról, 2007-ben (reálértéken) hozzávetőleg 5%-ra. A növekedés jelentősebb forrásait az acéltermékek exportja és a magánfogyasztás jelentették. A folyó fizetési mérleg az év utolsó hónapjaiban romlott, 2007. év végére elérte a GDP 3%-át. A bruttó külföldi működőtőke-beáramlás 2006-ban az energiaszektor egyszeri privatizációját követően a GDP közel 6%-ára emelkedett, majd 2007. év végére visszaesett a GDP 4,8%-ára. A határidő előtt teljesített adósságtörlesztések az ország külső adósságát a GDP mintegy 50%-ára csökkentették.

Törökországban a GDP éves növekedése 2007-ben 4,5%-ot tett ki, ami a 2006. évi 6,9%-hoz képest visszaesést jelent. A magasabb infláció és a jegybank szigorú monetáris politikai megszorításainak hatására 2006 közepén visszaesett a hazai kereslet növekedése. A folyó fizetési mérleg hiánya változatlanul a GDP mintegy 6%-át tette ki. A beáramló külföldi működőtőke-befektetések bruttó összege 2007-ben a GDP 3%-át képviselte, mintegy kétharmaduk irányult a pénzügyi szektorba. Tavaly az ország külső adóssága hozzávetőleg 2 százalékponttal csökkenve 2007. év végére a GDP 37%-ára esett vissza. Ugyanakkor az államadósság is csökkent: 2006-ban a GDP 46%-át tette ki, 2007-ben már csak 39%-át. A

török bankok gyakran vesznek fel nemzetközi hiteleket hazai hitelnyújtás céljára, ezért várhatóan egyre inkább érzik majd a világméretű hitelmegszorítás hatásait.

7.3. Potenciális tagjelölt országok

Bosznia-Hercegovinában a reálértéken mért GDP-növekedés a 2006. évi 6,7%-ról 2007-ben 6%-ra esett vissza. A kereskedelmi deficit 2007. évi növekedése következtében a 2006. évi 8,4%-ról 2007-ben 13,1%-ra emelkedett a folyó fizetési mérleg GDP-arányos hiánya. A folyó fizetési mérleg hiányát teljes egészében finanszírozta a nettó külföldi működőtőke-beáramlás, mivel a Szerb Köztársaságban zajló nagyarányú privatizáció és a viszonylag jobban teljesítő zöldmezős beruházások hatására a külföldi működőtőke-beáramlás a GDP 13,8%-ára szökkent. A külső államadósság a GDP 18,5%-ára esett vissza 2007. év végére, miközben a teljes külső adósság a becslések szerint nem éri el a GDP 50%-át.

Szerbiában a reál-GDP 2007-ben 7,5%-kal növekedett. A folyó fizetési mérleg hiánya a GDP 16%-ára emelkedett, ennek oka a növekvő kereskedelmi hiányban és a folyó transferek nettó értékének visszaesésében keresendő. A nettó külföldi működőtőke-beáramlás GDP-hez viszonyított aránya 5,1%-ra esett vissza, míg a GDP-arányos külföldi hitelfelvétel 10,3%-ra emelkedett. A tőkebeáramlás lassulása következtében a Szerb Nemzeti Bank valutakészlete a GDP 3%-ára esett vissza. A Szerb Nemzeti Bank valutatartaléka az év végén a javak és szolgáltatások 7,5 havi importjának értékét tette ki. A külső adósság a GDP 62%-ának megfelelő szinten maradt, ezen belül a magánszektor külső adóssága 2007. év végére a GDP 41%-át, az állami szektoré pedig 21%-át tette ki.

A GDP-becslések arra mutatnak, hogy **Montenegróban** a gazdaság a rekordméretű idegenforgalmi szezon és a háztartások rendelkezésre álló jövedelmének a hitelkihelyezések gyors ütemű növekedéséből is eredő növekedése következtében 2007-ben 7%-kal bővült. A folyó fizetési mérleg erőteljes romlásnak indult: elérte a GDP 44,2%-át, ez a jelentős kereskedelmi mérleghiánynak és a gyorsan csökkenő exportnak köszönhető. Ennek ellenére a külföldi működőtőke-beáramlás az év során 56%-kal emelkedett. Az ezzel egy időben zajló kiáramlás következtében azonban a nettó FDI a GDP mindössze 23%-át tette ki. A GDP-arányos államadósság a belső eladásodás gyors növekedése következtében 32,4%-ra emelkedett. Ezzel szemben a külső adósság az előző évi adatokhoz képest 8,3% csökkenést mutatva a GDP 20,3%-át teszi ki, miután több, a többoldalú hitelezők felé határidő előtt teljesített törlesztés javította a költségvetési eredményt.

7.4. Új Független Államok

Grúzia folyó fizetési mérlege 2007-ben tovább romlott: elérte a GDP közel 20%-át, miközben a kereskedelmi mérleghiány a GDP mintegy 26%-át tette ki. Az Oroszország által alkalmazott kereskedelmi embargó feloldása után jelenleg az export diverzifikációja folyik, de a teljes export növekedése nem elég nagymértékű ahhoz, hogy ellensúlyozza az óriási általános importkeresletet, illetve a földgáz magasabb importárának hatását. A folyó fizetési mérleg hiányát azonban finanszírozza a beáramló külföldi működőtőke, ezek között azok a közvetlen külföldi tőkebefektetések, amelyek (a 2006. évi 1 076 millió USD összeggel szemben) 2007-ben 1 584 millió USD értékre emelkedtek. A bankszektor is növelte külföldi tőkepiaci hitelfelvételét. A gazdasági növekedés erőteljes volt: 12,4%-ot tett ki, háttérben nagyarányú hitelnövekedés, privatizáció, külföldi működőtőke-beáramlás és strukturális reformok állnak. Az állami (különösen katonai) kiadások 2007 folyamán növekedtek, a költségvetési deficit a becslések szerint a GDP 4,7%-át teszi ki. Minthogy a privatizációból származó bevételek finanszírozzák a deficitet, az államadósság névleges értéken nem változott, a GDP-hez viszonyítva pedig mintegy 25%-ra esett vissza (a külső államadósság a

GPD hozzávetőleg 17%-át teszi ki). A legfőbb gazdaságpolitikai kihívást az infláció egyszámjegyű szinten tartása jelenti. A 12-havi infláció 2007 decemberében 11% volt, a nemzetközi árszínvonal pedig továbbra is nyomást gyakorol a fogyasztói árakra. A Standard & Poor nem változtatott Grúzia B+ országkockázati hitelminősítésén, kilátásait pozitívnak értékelte. A Fitch Grúziát országkockázati hitelminősítés szempontjából BB- kategóriába sorolta, 2007 júliusában stabilnak ítélte kilátásait, ezzel az államadósság csökkenését méltányolta.

Ukrajnában a reál-GDP növekedése az erőteljes hitelfelvételnek és a reáljövedelmek növekedésének köszönhetően 2007-ben 7,3% maradt. A folyó fizetési mérleg némileg romlott, a deficit elérte a GDP 4,2%-át. A kereskedelmi mérleg hiánya a GDP 5,6%-át tette ki, ennek oka a nagymértékű importigény és a megnövekedett importenergia-árakban keresendő. A kereskedelmi feltételek mindent összevetve mégis pozitívak maradtak Ukrajna számára, ami a magas világpiaci acéláraknak köszönhető (ez Ukrajna legfontosabb exportszektora, amely összes exportjának 40%-át teszi ki). A költségvetési deficit 1,5% maradt, mivel az erőteljes gazdasági növekedés az állami bevételekre is jótékony hatást gyakorolt. Ukrajna külső államadóssága kb. a GDP 10%-ára esett vissza, miközben a bankszektor külföldi tőkepiacokról felvett hitelei miatt a teljes külső adósság a GDP mintegy 60%-át tette ki. A 12-havi infláció 2007. év végén tovább gyorsult, az index fogyasztói kosarának mintegy 50%-át kitevő élelmiszerárak alakulása következtében 2007 decemberében elérte a GDP 16,6%-át. A fő kockázatok továbbra is a viharos politikai helyzetből adódnak, amely 2007 szeptemberében végül előrehozott parlamenti választásokat eredményezett. A kormányra jutott párt csekély parlamenti többsége és a fő politikai erők között tovább folytatódó politikai harc nem kedvez a szükséges strukturális reformoknak. A Standard & Poor azonban helybenhagyta Ukrajna hosszú távú BB- országkockázati hitelminősítését, ami különösen az állami szektor alacsony adósságszintjének köszönhető.

Tádzsikisztán gazdasága 2007-ben tovább folytatta erőteljes növekedését: növekedésének üteme a GDP 7,8%-át tette ki. A 2006. évi 1,7%-os költségvetési többlet után 2007-ben várhatóan 14,1%-os költségvetési deficitet mutat majd (a Nemzetközi Valutaalap becslése). Az Oroszországgal, Tádzsikisztán legnagyobb hitelezőjével folytatott kétoldalú adósságegyezségek sikere és a Nemzetközi Valutaalap által 2006-ban kezdeményezett többoldalú adósságteher-csökkentés következtében külső adóssága 2006-ban először a GDP 33,6%-ára esett, a költségvetési deficit 2007. évi hirtelen emelkedése után azonban 2007-ben ismét a GDP 41,9%-át tette ki. A kereskedelmi mérleg növekvő hiányát csak részben fedezi a viszonytalan külföldi átutalások gyors növekedése. A folyó fizetési mérleg hiánya a 2006. évi 3,0%-ról 2007-ben hozzávetőleg 9,5%-ra szökött. A kormányzat bruttó tartalékainak importfedezete továbbra is viszonylag alacsony szintű, hozzávetőleg kéthavi importot tesz ki. A Nemzetközi Valutaalap szegénységcsökkentő és növekedéssegítő programját 2006-ban sikeresen végrehajtották. A hatóságok megkezdték az utódprogram előkészítését, amely valószínűleg Politikátámogatás (a Nemzetközi Valutaalap Politikátámogató Eszköze) keretében zajlik majd.

7.5. A tagállamok közé nem tartozó egyéb országok

7.5.1. Mediterrán országok

Marokkó gazdaságát súlyosan érintette a 2007. évi aszály; a mezőgazdasági termelés visszaesése folytán a gazdasági növekedés a 2006. évi 8%-ról 2007-ben 2,2%-ra esett vissza. A mezőgazdaságon kívüli tevékenységekből származó GDP töretlen növekedése (a 2006. év végi 5,2%-ról 2007. év végére 5,5%-ra), valamint a folyamatban lévő diverzifikáció erősítik

Marokkó gazdaságának sokkhatásokkal szembeni ellenálló-képességét. A GDP növekedésének fő hajtóereje a hazai kereslet: a magánfogyasztás növekedése a városi bérnövekedésnek, a hitelfelvétel gyors növekedésének, a munkaerő-piac kedvező alakulásának és a viszonzatlan átutalások magas szintjének köszönhető, az állami fogyasztást pedig nagymértékben növelte az ismétlődő kiadások 8%-os emelkedése. A külső környezetet továbbra is a kereskedelmi mérleg jelentős mértékű és egyre növekvő hiánya jellemzi (amely 2007-ben a GDP 21,0%-át tette ki). 2007-ben első alkalommal nem fedezték az idegenforgalmi bevételek és átutalások Marokkó folyó fizetési mérlegét, amely így deficitessé lett. Az emelkedő GDP-nek köszönhetően 2007. év végére várhatóan a GDP 22%-án konszolidálódik majd a külső adósság GDP-hez viszonyított, folyamatosan csökkenő aránya. A teljes költségvetési deficit a becslések szerint 2007-ben jelentősen csökkent: a GDP 0,2%-ára zsugorodott (ebben nincsenek benne a privatizációs bevételek). Az inflációs nyomást alacsony szinten tartották, az infláció átlagos szintje 2007. év végén 2,0% volt. A mérsékelt áremelkedések is a marokkói fizetőeszköz (MAD) erejére utalnak. A jelenleg érvényes árfolyam-mechanizmus – amely a marokkói dirhamot egy euróban denominált valutakosárhoz köti – rontja a külkereskedelmi cserearányokat, mivel a marokkói dirham az EUR-USD árfolyam alakulása miatt felértékelődött. A hatóságok döntése értelmében fokozatosan liberalizálják a külső tőkeszámlát, ez azt jelenti, hogy a jelenleg alkalmazott mechanizmust fokozatosan leépítve rugalmasabb árfolyam-mechanizmusra és inflációs célkövetésre térnek át.

Tunézia gazdasági növekedése a 2006. évi 5,5%-ról 2007-ben 6,3%-ra emelkedett, amely a textiliparon kívüli feldolgozó iparból, az energiaszektorból, a szállítmányozásból és a távközlési szolgáltatásokból adódik. A lendületesebb gazdasági növekedés ellenére a munkanélküliség aránya 14% körül maradt. A munkanélküliek jelentős hányada egyetemi végzettségű. A központi költségvetés privatizáció nélkül számított hiánya 3% körül stabilizálódott. A szigorú monetáris politikával párosuló óvatos költségvetési politika jótékony hatással volt a tunéziai gazdaságra: az infláció 2007-ben mérsékelt 3,1% maradt. A költségvetési fegyelem a hazai olajárak kétszeri emelésével együtt enyhítette az olajtámogatások okozta költségvetési terheket. A gyorsabb gazdasági növekedésnek és annak köszönhetően, hogy a privatizációs bevételeket elsősorban adósságtörlesztésre fordítják, a központi költségvetés adóssága csökkent, és ez a tendencia várhatóan a közeljövőben is folytatódik. A nagyjából külföldi adósság jelenleg meghaladja a GDP 50%-át. Tunézia azonban a külső adósság szerkezete miatt ellenálló a külső sokkokkal szemben. Az államadósság a kedvező rövid távú gazdasági kilátások miatt várhatóan tovább csökken.

Egyiptom gazdasági növekedése a 2006. költségvetési évben mért 6,8%-ról a 2007. költségvetési évben rekord 7,1%-ot ért el. A növekedés beruházásoknak, különösen külföldi működőtőke-befektetéseknek, és a magánfogyasztás (idegenforgalomból származó) emelkedésének köszönhető. Az infláció, amely a kormányzati kiadásokat és az importélelmiszerek magasabb árait egyaránt tükrözi, 2007-ben ismét kétszámjegyű szintre emelkedett. Pillanatnyilag a magas infláció tűnik a makrogazdasági stabilitás legfőbb kockázatának. A munkanélküliség csökkenése pozitív jelzés volt, ám még mindig viszonylag magas, majdnem 10%. A lendületes gazdasági növekedés és a (félig) állami tulajdonú vállalatok értékesítése ellenére az államháztartás hiánya alig-alig csökkent (a 2006. évi 9,2%-kal szemben a 2007. költségvetési évben 7,7% volt). Következésképpen a bruttó államadósság magas maradt: a GDP közel 90%-át tette ki. A pénzügyi szektor reformja folyamatban van. Az árstabilitással párosuló józan fiskális politika jótékony hatással van a munkahelyteremtésre.

A politikai párbeszéd megrekedésével és újra meg újra fellángoló erőszakkal jellemezhető környezet ellenére, **Libanon** gazdasága felépülőben van az Izraellel folytatott 2006. évi konfliktus következményeiből. A reál-GDP 2007-re becsült növekedése 4%, amely a kezdeti előrejelzéseknél lényegesen jobb adat. Az infláció annak ellenére csökkent, hogy leértékelődött az USA dollár, amelyhez a libanoni fontot kötik. Az újjáépítési szükségleteket tükrözi a folyó fizetési mérleg hiánya, amely a becslések szerint a GDP 10,7%-ra emelkedett. Mindazonáltal ezt nagy részben finanszírozzák a hivatalos bevételek és a külföldi működőtőke-befektetések. A költségvetési deficitet a vártnál nagyobb arányú bevételek mérsékeltek. Az GDP-arányos államadósság csekély mértékben csökkent (2007. év végén 171% volt), de még mindig magas. A kormány továbbra is igyekszik egyensúlyt teremteni az újjáépítési és a szociális szükségletek, illetve az azokból adódó óriási államadósság okozta kihívások között. A költségvetési politika az elsődleges deficitnek az újjáépítési és segélykiadások fedezése mellett történő mérséklését tűzte ki célul. Libanon a Nemzetközi Valutaalappal 2007. áprilisában kötött finanszírozási megállapodást a konfliktust követő sürgősségi segítségnyújtásra szóló finanszírozási program (Emergency Post-Conflict Assistance, EPCA) keretében, amelyet 2008-ban sikeresen hajtott végre.

Szíria gazdasági növekedése a 2006. évi 4,4%-ról 2007-ben 3,9%-ra esett vissza, nagymértékben a kieső olajkitermelés és a termést érintő kedvezőtlen időjárás miatt. Ezeket a negatív hatásokat a jövőben várhatóan ellensúlyozza majd a szolgáltatóipari bővülése, amely az idegenforgalom gyors ütemű növekedésének, valamint az áruk és szolgáltatások iránt mutatkozó kereslet – részben az iraki menekültek nagyarányú beáramlása miatti – emelkedésének köszönhető. A mezőgazdasági szektor várható teljesítményjavulása is a gazdasági fejlődés irányába mutat. Az infláció 2007-ben átlagosan 5,5%-kal emelkedett, főként az iraki menekültek jelenléte miatt, de részben az idegenforgalommal összefüggő élelmiszerkereslet és a magasabb élelmiszer- és olajárak következtében is. Az olajkitermelés visszaesése és a támogatásokra fordított kiadások emelkedése miatt 2007-ben a költségvetési deficit a GDP 5,0%-át tette ki. A távközlési szektorban realizált magasabb bevételek és az adóbevételek csekély mértékű javulása ellenére, 2008-ban a költségvetés helyzete várhatóan romlik, mivel nem született döntés a támogatások megszüntetéséről, a hea bevezetését pedig 2009-re halasztották. Ennek eredményeképpen az államadósság 2007-ben a GDP 37,8%-ára emelkedett, 2008-ban pedig várhatóan eléri a GDP 41%-át. Szíria gyatra fizetési morálja, költségvetési hiánya, csökkenő olajkitermelése, csakúgy, mint a gazdasági reformok lassú végrehajtása és a nemzetközi szankciók kockázata aláássák az ország hitelképességét.

7.5.2. *Dél-amerikai országok*

Az emelkedő alapanyagárakra, és ami még ennél is fontosabb, a még mindig kedvező világgazdasági környezetre támaszkodva **Brazília** GDP-je 2007-ben 5,4%-kal emelkedett. A gazdasági növekedés elsősorban a belföldi kereslet húzóhatásának volt köszönhető, a tőkeképzés kétszámjegyű számmal növekedett (+13,4%). A magánszektor fogyasztása is erőteljes, 6,5% növekedési ütemet mutatott. Az igen erős belföldi keresletnövekedés mellett a folyó fizetési mérleg többlete a 2006-ban mért 1,3%-hoz képest tavaly a GDP 0,3%-ára esett. Mivel mind a közvetlen, mind pedig a portfólió-befektetések aránya magas volt, a fizetési mérleg 87,5 milliárd USD többlettel zárt. Miután 2006-ban sikerült visszafizetnie a Nemzetközi Valutaalappal és a Párizsi Klubbal szembeni összes tartozását, Brazília külföldi adósságmutatója jelentős mértékben csökkent. Az ország 180 milliárd USD valutatartalékot is képzett, amely a GDP 14%-át teszi ki. Mindezek folytán Brazília a külső gazdasági sokkokkal szemben egyértelműen ellenállóbbá vált.

Nagyarányú belföldi beruházás és fogyasztás eredményeképpen **Argentína** gazdasága 2007-ben továbbra is lendületesen növekedett: GDP-je 8,7%-kal bővült. Mivel a végső kereslet erőteljes, 7,5% exportnövekedés mellett az import bővülésének üteme 19,5%-ra ugrott az év során. Minthogy a nettó működőtőke-beáramlás a GDP közel 2,5%-a volt, Argentína valutatartaléka 46,9 milliárd USD-ral emelkedett (amely a GDP 18,6%-a), teljes külső adóssága pedig a GDP 2006. évi 51,5%-áról tavaly a GDP 45,2%-ára esett vissza. Az államháztartás helyzete azonban 2007-ben némileg romlott, mivel a kormányzati fogyasztás kétszámjegyű ütemben növekedett az elnökválasztás évében. Mivel a kormányzat fogyasztása várhatóan ismét visszatér a rendes kerékvágásba, Argentína növekedési üteme a tárgyévben valószínűleg a GDP 6%-ára lassul. Ezeket a pozitív fejleményeket beárnyékolja az inflációs kilátások romlása, amely részben a belföldi kereslet erejét, részben a peso viszonylagos alulértékelttségének fenntartására irányuló politikát tükrözi. Argentínának vannak fennálló tartozásai az EBB-vel szemben, mivel nem fizette meg a regionális közúti szállítmányozási projekt kapcsán fennálló korábbi tartozásaira kivetett büntetőkamatot (1,7 millió USD). Nem rendezte kapcsolatait a Párizsi Klubbal sem.

7.5.3. *Dél-Afrika*

Dél-Afrikában a reál-GDP növekedése az építőipari és a pénzügyi szektor erőteljes közreműködésével 2007-ben elérte az 5,1%-ot. Az export mennyisége 2007. év végén erőteljesen emelkedett, elsősorban a bányai termékeknek köszönhetően, amelyeknek készletei kimerültek, miközben az exportárak magasak voltak. A reálimport magas maradt, noha az átlagos importárak – pl. a magas nyersolajárak következtében – némileg emelkedtek. 2007-ben a folyó fizetési mérleg hiánya tovább növekedett és elérte a GDP 7,3%-át. A nettó tőkebeáramlás elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy (13,5 héttel) tovább növelje az importhoz képest a valutatartalékokat. A rand névleges effektív árfolyama 2007. folyamán 3,5%-kal csökkent, de a villamos energia hiánya miatt az exportmennyiségekkel kapcsolatban kialakuló, gazdasági kilátásokra vonatkozó közérzet nyomán 2008 első két hónapjában 13,5%-kal értékelődött le. Az emelkedő nemzetközi energia- és élelmiszerárak mellett ez tovább árnyékolta az inflációs kilátásokat: a fogyasztói árindex évi 9,4%-ra emelkedett 2008 februárjában. Az infláció várhatóan 2008 első félévében éri el csúcspontját. A folyó fizetési mérleg növekvő hiánya és a beáramló portfólió-befektetésektől való függés következtében csökkent a külső sokkokkal szembeni ellenálló-képesség. Az ország szilárd alapjai azonban valószínűleg csökkentik azokat a kedvezőtlen hatásokat, amelyeket az ilyen sokkok az ország gazdaságára mérhetnek. Az energiahány, a magas munkanélküliségi arány, a nagymértékű egyenlőtlenség, a HIV/AIDS-fertőzöttek nagy aránya és a rendkívül magas bűnözési arány a belső feszültségek növekedéséhez vezethet.